

מאוצרות הפרשה

תקנתו ויתרפא? ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב (רש"י)

לכאורה: מדוע עליו להביא שני דברים נמוכים? יביא את הנמוך שבשניהם, דהיינו: את התולעת, ומה לו להביא גם את האזוב, שאינו נמוך כל כך כמו התולעת, שהרי עביו טפח?

הגאון רבי משה גפן זצ"ל, מראשי ישיבת "כנסת יצחק חדרה", ביאר את הענין בהקדם דברי הרמב"ם בהלכות דעות (ב,ב), שאם היה אדם חולה במידה של גבהות הלב – ינהיג תחילה את עצמו בבזיון הרבה, וישב למטה מן הכל וילבש בלויי סחבות וכו' עד שיעקר גובה הלב ממנו ויחזור לדרך האמצעית שהיא הדרך הטובה, וכשיחזור לדרך האמצעית ילך בה כל ימיו, עכ"ל. ורבים הקשו על הרמב"ם, שלכאורה סתר את דבריו, כי באותו פרק כתב, שאף שבשאר המידות ראוי לנהוג במידה אמצעית – מ"מ במידת הגאווה אסור לאדם לנהוג במידה בינונית, אלא יתרחק עד הקצה האחר? ויתירי ה"לחם משנה", שדרך המיצוע שנאמר במידה ענוה אינו כמו מידה בינונית נזכרת בשאר הדעות, אלא הדרך האמצעית במדת הענוה היא הדומה לקצה האחרון בשאר הדעות, אבל היא אמצעית כפי עניינה, דהיינו: שעל כל פנים לא ילבש בלויי סחבות וכדומה. ויש להסמיך לכך את דברי הגמרא (סוטה ה.) שתלמיד חכם צריך שיהיה בו שמינית שבשמינית של גאווה, ועל כן אף שבגאווה צריך לישאר בצד הקיצוני, אבל צריך שתהיה שמינית שבשמינית של גאווה, וזו הדרך האמצעית של ענוה וגאווה.

מעתה יש לומר, שזאת רומזת התורה בשני תולעת ואזוב: שתחילה ישפיל את עצמו עד הקצה האחרון כמו תולעת, עד שיעקר ממנו גובה הלב לגמרי, ואח"כ יחזור קצת, שתהיה בו שמינית שבשמינית: – כמו האזוב שגבוה טפח... ומה שמביא עין ארוז, אף שלכאורה הוא בא להיטהר ממדה זו של גסות הרוח, ומה לו להביא לצורך טהרתו דבר שנשכל בו? אלא, התורה מבקשת ללמדו, שמידה מסויימת של גאווה צריך לשמר ולהשתמש בה בעת הצורך, והיינו: כאשר זו בגדר זיגבה ליבו בדרכי ה', ולכן מביא מצד אחד עין ארוז ומצד שני תולעת ואזוב – ומהם ילמד להשתמש עם שתי המדות, כל אחת בזמנה ובמקומה! (ושלל לא יחסר)

את הציפור החיה יקח אותה (יד, ו)

המתבונן היטב, ימצא שכל הפסוקים בפרשה מתחילים בו החיבור – מלבד תחילתו של פסוק זה: "את הציפור החיה" – ולא את "ואת הציפור". הלא דבר הוא! הסבר נפלא לשינוי זה, אמר הגאון המופלא רבי יעקב לוי זצ"ל: הלכה היא (שו"ע י"ד לו,ד): 'ריאה שצמקה כולה – אם מחמת בני אדם שהפחידה, כגון ששחטו אחרת לפניו וכו' – טריפה, ואם בידי שמים, כגון שפחדה מקול רעם או ראתה זיקים וכו' – כשרה'. וב"פתחי תשובה" (אות טז) כתב, שדין זה שייך הן בבהמה והן בעופות. והנה, התבאר בגמרא (חולין ק"מ.) שטריפה אינה כשרה למצורע, ולמדו זאת מלשון הכתוב "שתי ציפורים חיות" – ולא טריפה שאינה חיה. מעתה, לכן כתב הפסוק "את הציפור החיה" – בלי ו' החיבור לפסוק שלפניו כן (שבו נאמר "ושחט את הציפור האחת"), כלומר: שהציפור החיה לא תהיה בעת שחיטת הציפור השחוטה, כדי שלא תהיה טריפה, כי לא יהיה ניתן לבדוק אותה אחר כך, שהרי משלחין אותה! (זכר יעקב, הובא ב"ושלל לא יחסר")

שבת הגדול

סח רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל, נשאלתי, לאיזה נפק"מ השו"ע הקדיש סימן שלם עבור הדין ששבת שקודם פסח קוראים לזה שבת הגדול, מדוע הקדיש לזה סימן שלם, ולמה זה כ"כ חשוב. השבתי, שיש נפק"מ בזה לנודר משבת גדולה או עד שבת גדולה. וצריך לדעת מה זה, לכן מבאר השו"ע ששבת זו היא שבת הגדול.

עוד אמר רבינו בשם חמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, נפק"מ לומר: גוט שבת הגדול, וכך נהג בעצמו. (מנחת תודה) (וכ"כ במחזיק ברכה להחיד"א: ונהגו המדקדקים שבמקום מה שאומרים בשבתות דעלמא שבת שלום ומבורך, אינהו דאמרי בשבת זה שבת הגדול מבורך עכ"ל)

"נצר לשונך מרע!"

סיפר הרה"ג רבי ברוך רוזנבלום שליט"א, ראיתי דבר נפלא שהובא בעלון בשם 'דברי מנחם'; ישבו חברים בסעודה, וא' מהיושבים התחיל לספר איזה מעשה והיו נשמעים הדברים כלשון הרע ורכילות – א' מהנוכחים קפץ ממקומו וברח מהמקום! אף א' לא הבין לפשר הדבר, אבל בכל זאת המשיכו בסעודה. לאחר כמה זמן ראה א' החברה את אותו בחור בחתונה ושאל אותו למה הוא ברח בפתאומיות. אמר לו אותו בחור: "השתגעתי?! לדבר ככה לשון הרע ורכילות???" "החחח... החלטת להחמיר בענין – אה?" "אספר לך סיפור שחזק אותי מאוד בענין – ממש כמו מכת חשמל!" – וכך היה המעשה: היה יהודי א' שהתגורר בדרום אמריקה והיה מצליח מאוד בעסקיו. לאותו יהודי היה שותף גוי שהזמין אותו בא' מן הימים לצאת לטיול משותף, והיהודי הסכים בתנאי שהוא יביא את כל האוכל והוא אף יעשה את הכל. הם יצאו לפקניק לאחד מהיערות בדרום אמריקה. הם פירקו את כל הציוד והאוכל, והיהודי החל להדליק את המנגל ולסדר את הבשר עליו; בינתיים, הגוי שם לב שמבין העצים הגיח לו פתאום טיגריס שהריח את הריח של הבשר, הגוי נבהל ונתן צעקה – "טיגריס!!!" – והחל לרוץ לכיוון הרכב (שהיה במרחק של כמה ק"מ מהמקום). היהודי ראה אותו רץ – תפס את הרגליים והחל לרוץ אחריו! באמצע שהם רצים, פונה היהודי אל השותף הגוי ואומר לו: "תגיד, למה אתה רץ?!" "מה פירוש למה?! – הוא יטרוף אותנו!" "כן, אבל מה יעזור לך לרוץ?!" "אני אגיע ראשון לרכב וככה אנצל!" "וככה אתה משאיר אותי מאחורה למות?!" "אדוני, בשאלה של חיים ומוות – אין חברים!" מספר היהודי: "ברגע שהוא אמר לי את זה, אמרתי לעצמי 'ככה הוא מפקיר אותי?!' – פתאום קיבלתי כוחות, עד שעקפתי אותו והגעתי ראשון לאוטו! ועל אותו הגוי, זינק הטיגריס וטרף אותו!" – וזה המשפט נמצא לי מאז מול העיניים – "בשאלה של חיים ומוות – אין חברים!" חזרתי הביתה – הרמתי את הראש לשמים ואמרתי: 'ריבונו של עולם, מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב: נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה' – אתה יודע איך מקבלים חיים?! – "נצר לשונך מרע!" אמר לו אותו יהודי: "אצלי לשון הרע זה כמו טיגריס! – ולכן כשהגיע הטיגריס לסעודה – ברחתי כל עוד נפשי ביי! כי כשמדובר בחיים – אין חברים!". (ברוך שאמר)

ועץ ארז ושני תולעת ואזוב (יד, ד)

עץ ארז – לפי שהנגעים באים על גסות הרוח, ושני תולעת ואזוב – מה

כשהסטירה התבררה כלטיפה

כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְכֶם לְאֶחְזָה וְנָתַתִּי נַגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֶחְזָתְכֶם. (י"ד, ל"ד) וברש"י: 'ונתתי נגע צרעת' - בשורה היא להם, שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן. בדברי רש"י, המבוססים על המובא במדרש (ויקרא רבה י"ז, ו'), טמון יסוד מוסרי עצום, אך בטרם נעמוד על טיבו, הבה נתבונן במעשה הבא: שעת לילה מאוחרת, בכל בתי הסביבה כולם ישנים על מטתם זה מכבר, אך בבית משפחת שֶׁרָךְ באמריקה, אם המשפחה המסורה לא ישנה. וכי כיצד תישן? הלא מויש"לה שלה חולה זה כמה ימים, וכעת נראה שמחלתו התגברה. היא חייבת לקחת אותו בדחיפות לרופא, אך כסף מנלן? מלאכת גידול הילדים, באמריקה של לפני כמאה שנה – היתה משימה לא פשוטה, אבל מאז שבעלה נפטרה בפתאומיות לפני שנים אחדות והותיר אותה אלמנה צעירה, הקושי התעצם פי כמה וכמה. כדי לפרנס את בני ביתה, נאלצה גב' שרר לעבוד בעבודות מזדמנות, בהן השתכרה פרוטות מעטות, וכך גידלה את ילדיה במסירות נפש בתנאים של עוני ומחסור. מצבו של הילד החמיר, ולאם לא נותרה ברירה. אמו נטלה אותו בזרועותיה והחישה צעדיה לרופא. לאחר בדיקה מעמיקה, בישר הרופא בצער כי מצבו של הילד קשה ביותר והסיכוי היחיד לרפואת הילד היא תרופה יקרה מאוד שמחירה עמד על מאות דולרים לבקבוק. בשל מצבה הכלכלי, ויתר לה הרופא על תשלום שכרו, אבל בפניה עמדה משימה לא פשוטה: להשיג את התרופה היקרה. כשליבה מרוסק לרסיסים, יצאה האם לרחוב הסואן כשילדה הקטן על ידיה. שום סיכוי לא היה לה בעולמה לרכוש את התרופה היקרה לרפואת בנה. ולפתע, זיק של תקווה ניצת בעיניה. היא החישה צעדיה בהחלטיות לעבר בית המרקחת, שם גוללה בפני הרוקח את מר גורלה כאלמנה, את מצבה הכלכלי הגרוע, ואת העובדה כי חיי בנה הפעוט נתונים כרגע לתרופה היקרה. לא תרומה היא ביקשה. בנחישות רבה, הציעה כי בתמורה לתרופה שתקבל, היא תעסוק בניקיון בית המרקחת במשך תקופה - עד שתשלים את דמי התרופה. למזלה – הרוקח הסכים. בידיים רועדות, היא נטלה את הבקבוק ועשתה בהתלהבות צעדים מהירים לעבר ביתה, שם תכננה להעניק לבנה את התרופה היקרה. במהלך ריצתה לעבר הבית, נתקלה בגוי ענק מימדים וחסון. פחד איום נפל עליה - ובתגובה אינסטינקטיבית, לפתה באצבעותיה את הבקבוק היקר בחוזקה. הערל, שהבחין ביהודייה השומרת מכול משמר את בקבוק המשקה, חטף אותו מידיה והחל לוגם ממנו. משהבחין בטעמו המר, השליך וניפץ את הנוזל היקר לקרקע. כך נלגד עיניה ראתה את התרופה הגורלית מתנפצת לרסיסים. האם לא התייאשה. בלב שבור ובנפש צייפה, שבה לבית המרקחת. מאחורי הדלפק, לא פגשה את מיטיבה הקודם אלא אדם אחר. היא החלה לגולל את קורותיה - ושוב חזרה והציעה להשתעבד לזמן כפול של ניקיון תמורת בקבוק נוסף. "אינני מבין כיצד קיבלת את התרופה בפעם הראשונה", מחה האיש. "אני כאן הוא בעל הבית והרוקח שהיה כאן לפני כשעה לא קיבל שום רשות לעשות את העסקה הראשונה". האם הבוכייה המשיכה לדבר על ליבו של בעל הבית, ועל מנת להוכיח את אמיתות דבריה, שלפה מתיקה את שברי הבקבוק שהטיח הגוי בקרקע והציגה אותו בפני הרוקח. הוא הביט בבקבוק השבור, ולפתע נעשה חיזור. מילותיו נעתקו מפיו. לאחר שהתאושש קמעא, נטל מהמדף תרופה חדשה, הגיש לאם ואמר: "קחי בקבוק חדש, את פטורה מכול עבודת ניקיון, הריני מעניק לך את התרופה ללא כל תמורה". לפליאת האם, הסביר הרוקח כי האיש שעמד כאן לפני כשעה, טעה ונתן תרופה שאילו היה הפעוט לוגם, בוודאי שהיה נופח את נשמתו. לו יגלו את הטעות שנעשתה תחת אחריותי – אשלם מחיר כבד. האם נדהמה מגודל הנס שקרה עימה. משמים שלחו את הערל לנפץ את הבקבוק הראשון. בסייעתא דשמיא, הבריא הילד והתחזק. לכשגדל הרב משה שרר – התמנה לנשיא אגודת ישראל באמריקה. כאשר היה מספר ברבים את נס הצלתו, היה מעלה על נס את מסירות הנפש העצומה של אמו, כאשר עשתה כל מאמץ כדי שיבריא ויחיה. את דבריו היה נוהג לחתום בתודה מיוחדת ליושב במרומים. "כאשר אותו ערל שדד את אמי והפסיד את התרופה היקרה, באותם רגעים היא חשבה שקבלה סטירה מצלצלת מהקב"ה, אך לאחר מכן היא הבינה שהיתה זו לטיפה אוהבת". ומכאן ליסוד המוסרי הטמון בדברי המדרש המובאים ברש"י: עם ישראל הלך במדבר ארבעים שנה, תלאות ומלחמות רבות עברו עליהם עד שזכו לסוף סוף להיכנס לארץ ישראל. גם שם הם לא מלקקים דבש. תחילה שבע שנות כיבוש ומלחמה, ומיד אחר כך שבע שנות חלוקה. והנה, בסופו של דבר הם זוכים להיכנס לבתיהם, בטוחים שהגיעו אל המנוחה והנחלה, אך לפתע פורחת צרעת על קירות בתיהם, והם נדרשים לצאת מן הבתים ולסתור אותם. אין לתאר את התחושה הקשה שהם חווים באותו רגע – לאחר שנים ארוכות של מלחמות ויגיעות, כאשר הם סבורים שהגיעה הקץ לתלאותיהם, מתברר שעדיין לא! במצב שכזה האדם חש שהוא מקבל סטירה מצלצלת מה'רבונו של עולם'.

אומר רש"י: 'בשורה היא להם, שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן'. אין כאן סטירה, בדיוק להיפך! יש כאן לטיפה אוהבת של אב האוהב את בניו ורוצה בטובתם!

(מתוך "ללמדך - שמות" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

נעילת אופניים חשמליים בשבת

שאלה: שכח את האופניים החשמליים מתחת לביתו, האם מותר לנעול אותם עם שרשרת ומנעול בלי להזיזו? **תשובה:** מפתח של רכב נחשב למוקצה הואיל ומיועד לנעול דבר מוקצה (הגרש"ז אויערבך זצ"ל, מובא בשש"כ פ"כ הערה נ"ד, וב"ארחות שבת" ח"ב פ"ט סעי' שי"א), וא"כ גם מנעול של אופניים חשמליים הרי"ז ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו רק לצורך גופו ומקומו, אבל לא לצורך הפסד ממון, ולפי"ז מכיון שנועלו כדי שלא יגנבו אותם הרי"ז אסור, ואין לטלטל את המנעול בשביל זה. (מים חיים, הרה"ג יהודה אריה דינר שליט"א)

הדלקת מיחם חשמלי סמוך לשבת

שאלה: בבית מדרש יש מיחם חשמלי הממלאים אותו בערב שבת ולאחר שרתחו המים הוא עובר באופן אוטומטי למצב 'שבת', האם מותר להדליקו סמוך לשבת, היות שבין כך לא צריכים את המים בבית המדרש עד מאוחר בליל שבת? **תשובה:** מיחם חשמלי נחשב כאש שאינה גרופה וקטומה (הגם שלא רואים את חוטי החשמל שבפנים, מכיון שזה דרך בישולו), ולכן לכתחילה צריך להיות מבוסל כל צרכו לפני שבת (עי' רמ"א סי' רנ"ג א', ו"ביאור הלכה" ד"ה ונהגו להקל), ועכ"פ לפחות כשיעור מאכל בן דרוסאי (ובמים זהו שיעור יד סולדת בו). ולכן אם הדליקו סמוך לשבת, והיות שהוא מיחם גדול המים לא הספיקו להתחמם כשיעור יד סולדת לפני שבת, אפי' בדיעבד אסור להשתמש במים בשבת לכל אדם (עי' רמ"א שם ומשנ"ב ס"ק ל"ח). (מים חיים, הרה"ג יהודה אריה דינר שליט"א)

חידה שבועית

אני טרף ככל שאני אולף יותר אק אט אלתה מיט אלות מהה מה אני?

תשובה על חידה פר"ש: פחת (יגנה). תשובה לחידה: זמן. שמות הזוכים: צ'אק פול צ'בז'י / מיש כ'ז' /

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת נזרי לאירוס'י הבת משפחות פקטר - זיק לבר מצוה בן ננד משפחות שטרנברג - הרב נשר לבר מצוה בן ננד
משפחת צוברי לבר מצוה משפחת בגריש לבר מצוה משפחת ישורון לבר מצוה משפחת יומטוביאן לבר מצוה משפחת בלומר לבר מצוה
משפחות מלאכי - קייטי להולדת הבן הננד
גני הדר-עמישב: משפחות קרמר - לירמן (מרכז העיר) לארוס'י הבן הננד משפחת אטינגר לנשואי הבת משפחת ניומן לנשואי הבת משפחת לביא לנשואי הבת
משפחות זריצקי - ברודמן - וינגרט להכנס הבן הננד הנין לעול תורה ומצוות

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

